

tentiam provocaretur; prout notavit Gratianus in d. can. *Præter hoc*. dist. 32. § *Prohibentur*

39. *Non item de facto*. — Additur notanter, « Olim, seu spectato jure antiquo. » Nam de facto, sive post extravag. Martini V. *Ad evitanda*. et in concilio Constantiensi pro evitandis scandalis, multisque conscientiarum timoratarum periculis editam, non tenentur amplius fideles a sacerdotis concubinari, etiam notorii, Missa abstinere, aut ipsum in aliis divinis officiis evitare: nisi nominatim, ac publice denunciatus fuerit esse excommunicatus, suspensus, vel interdictus, aut sit notorius percussor clerici. Fagnanus in c. *Vestra*. n. 17. h. t.; Pirhing eod. n. 8; Sannig cap. un. n. 10; Engel eod. in fin; Barbosa cap. ult., n. 3, h. t. citans plurimos alios: estque communis.

40. *Suspensio quoad alios clerici notorii concubinari, an sit proprie dicta, seu directa, et censura ecclesiastica, variant doctores. Referuntur doctores, et rationes sententiæ affirmatiæ*. — Resp. III. Num suspensio quoad alios clerici notorii concubinari sit suspensio proprie dicta, seu directa, et talis, quæ sit censura ecclesiastica, variant doctores. Et quidem sententiam affirmativam tenet Abbas c. *Vestra*. n. 7. h. t. Rebuffus in *Concordatis Franciæ*. tit. *De publicis concubinariis*. vers. *Primo*. et vers. *Tertia*; Bellettus. *Disquisit. clerical.* part. I. § 5. *de Disciplin. cleric.* n. 52. et part. II. § 3. *de Pœnis clericor.* n. 1; Farinacius *de Delictis carnis*. quæst. 138. n. 55. et seqq., Julius Clarus, lib. V. § fin. quæst. 73. n. 3; Sylvester *ÿ. Concubinaris*. numer. 4; pluresque alii, quos citat Garcias part. VII. *de Beneficiis*. cap. XIV. n. 8. docentes, quod clerici concubinari notorii ipso jure sint suspensi ab officio, et beneficio: ita, ut collatio beneficii ipsis facta, sit nulla; et si celebrent, fiant irregulares. Probant hanc sententiam ex can. ult. dist. 33. et can. *Erubescant*. dist. 32. ac præsertim ex can. *Præter hoc*. dist. 32; ubi clerico publice concubinario, « ex parte Omnipotentis Dei, et auctoritatem beatorum apostolorum Petri et Pauli præcipitur, et omnino interdicitur, ut Missas non cantet, nec Evangelium, aut Epistolam ad Missam legat, » etc. Non enim (inquit Abbas loc. cit.) videtur esse differentia inter hæc verba, *Suspendo te ab officio*, et alia, *Interdico tibi officio*. Sed per prima verba infligitur suspensio proprie dicta, adeo, quod celebrans efficiatur irregularis;

ut cap. I. *de Sentent. et re judicat.* in 6. et cap. I. *de Sentent. excommun.* in 6. ergo et per posteriora verba: quia non refert, quid per æquipollentia fiat, l. *Certum*. ff. *de Rebus creditis*. Accedit declaratio sacræ Congregationis concilii Tridentini super cap. XIV. sess. 25. quam refert Bellettus, ubi supra. et Garcias cit. cap. XIV. n. 11. et sic sonat: « Clerici concubinari notorii sunt etiam hodie ipso jure a divinis suspensi, prout in veteri jure sunt. »

41. *Sententia negativa ponitur, ejusque fundamenta*. — Negativam e contra sententiam, hoc est, asserentem, clericos concubinarios notorios non esse suspensos, vera, seu (ut loquuntur) directa suspensione, quæ sit censura, nec in ea celebrantes reddi irregulares; tenet Innocentius in c. *Si celebrat*. n. 3. et Joan. Andreas ibid. n. 4. *de Cleric. excommunicat. ministrant*; Covarruvias, clem. *Si furiosus*. part. I. § 1. n. 5. *de Homicid.* Garcias cit. part. VII. cap. XIV. n. 19. et seqq.; Pirhing h. t. n. 18; Barbosa cap. ult. n. 4. eod. allegans alios: ac novissime Fagnanus c. *Quæsitum*. n. 22. h. t. indistincte existimans, opinionem Innocentii hodie esse indubitam. Ratio est, quia suspensio quoad clericos concubinari, non est suspensio proprie dicta, nec inducit irregularitatem, ut dictum n. 37. Suspensio quoad alios vero hodie est sublata, juxta dicta n. 39. Accedit, quia nullibi in jure reperitur expressa hujusmodi suspensio seu inducens irregularitatem, si quis in ea celebret; ergo non est asserenda: nam irregularitas non inducitur, nisi in casibus a jure expressis, c. *Is qui*. 18. *de Sentent. excommunic.* in 6.

42. *Solvuntur rationes oppositæ sententiæ*. — Nec urget can. *Præter hoc*. dist. 32. per Abbatem allegatus. Non enim sequitur, *Interdico tibi officio*: ergo est suspensus ab officio suspensione proprie dicta, seu directa, ac inducente irregularitatem. Tum quia ly, *Interdico*, sonat quidem prohibitionem, non vero censuram; tum quia in pœnis benignior est interpretatio faciendâ, juxta reg. 49. jur in 6. Simulque interpretatione legum pœnæ molliendæ sunt potius, quam exasperandæ, l. *Interpretatione*. ff. *de Pœnis*, cum similibus. Ad declarationem sacræ Congregationis non oportet respondere, donec de ejus veritate constet, atque afferatur in forma authentica. Eo præsertim, quia, ut hic allegatur, probaret etiam, quod clerici notorie concubinari de facto essent suspensi in

divinis quoad alios, prout fuerunt in veteri jure: quod tamen est contra Bullam Martini V. *Ad evitanda*, et doctores communiter.

43. *Dantur aliæ adhuc clericorum concubinariorum pœnæ*. — Quæritur III. An dentur aliæ adhuc clericorum concubinariorum pœnæ? Resp. Affirmative: uti videre est apud Farinacium tom. V. *Praxis criminal.* seu *de Delictis carnis*, quæst. 138. n. 35. et seqq. et Rebuffum in *tract. Concordatorum Regni Franciæ*, tit. *De publicis concubinariis*, ubi triginta tales pœnas enumerat; quamvis alii, et præsertim Farinacius cit. n. 35. adnotarint, plerasque earum potius incommoda, quam pœnas, vere dici posse. Probatur conclusio inductione, enumerando complures hujusmodi pœnas.

44. *Sunt enim per suspensionis, et interdicti sententiam arctius cogendi, ut concubinas a se removeant, etc. Non tamen debent cogi ad istas abjurandas*. — Sic quippe clerici concubinari per suspensionis, et interdicti sententiam, sunt arctius cogendi, ut concubinas a se removeant: et si ad ipsas redire, vel alias accipere forte præsumperint, postea sunt excommunicandi, donec resipiscant. Textus est in c. *Clericos*. 3. h. t. juncta Glossa ibid. *ÿ. Perpetuam*. Concordat concilium Tridentinum Sess. 25. cap. XIV. *de Reform.* vers. *Sed si postquam*. estque amplius dictum supra n. 27. Non tamen debet prælatus clericos ejusmodi cogere ad abjurandas concubinas: « Ne in eadem fornicationem instinctu diabolicæ fraudis redeuntes, perjurii reatum incurrant, » prout loquitur Pontifex cit. c. *Clericos*. 3. h. t.

45. *Etsi clerici in sacris, aut religiosi matrimonium contrahere attentarint ipso facto sunt excommunicati*. — Quod si vero clerici in sacris ordinibus constituti (idem dicendum de religiosis, et monialibus professis) matrimonium contrahere attentarint; præter nullitatem contractus, ipso facto sunt excommunicati, Clem. un. *de Consanguinitat. et affinit.* estque jam dictum tit. præced. n. 40.

46. *Clerici concubinari redduntur infames*. — Deinde clerici concubinari efficiuntur infames, can. *Infames*. caus. 6. q. 1. ac notat Farinacius cit. quæst. 138. n. 54. et Rebuffus, ubi supra vers. *Tertia pœna*. Unde, si moniti non resipiscant, non tantum suspenduntur a suis officiis, atque beneficiis, privanturque horum fructibus, ac successive ipsi quoque beneficiis, per jura n. 30. et seqq. allegata: sed etiam, antequam cum

eis fuerit dispensatum, non possunt obtinere honores, dignitates, beneficia, nec officia. Concilium Tridentinum cit. cap. XIV. vers. *Et si ita*. Nam, ut habet reg. 87. jur. in. 6. « Infamibus portæ non pateant dignitatum. » Quod si vero clerici suspensi, ut supra, ante obtentam absolutionem celebrent divina, efficiuntur irregulares, c. *Is cui*. 20. *de Sentent. excommunic.* in 6.

47. *Ac repelluntur a promotione ordinum. Sunt pauperes ac miseri: surdi, non audientes monita sapientum: omnibusque ludibrio, et scandalo, etc.* — Insuper concubinari a promotione ordinum repelluntur, arg. cau. 1. et seqq. dist. 27. Sunt pauperes, ac miseri. *Ecclesiastici*, IX. 6. Sunt surdi, non audientes monita sapientum, sed ægre ferentes eos, a quibus corripuntur, *Ecclesiastici*. XXI. 18. ibi: *Audivit luxuriosus, et displicebit ei, et projiciet illud post dorsum suum*. Semperque tristes incedunt Apocal. XI. 21, 22. Et sunt omnibus ludibrio, et scandalo, Naum. III. 13. Tacentur aliæ hujusmodi pœnæ, atque incommoda concubinariorum, utpote qui bibunt velut aquam iniquitatem: Job. XV. 16.

48. *Quali pœna puniendus sit clericus propter simplicem fornicationem absque qualitate concubinatus? Enumerantur variae pœnæ contra eum in jure statutæ*. — Quæritur IV. Quali pœna puniendus sit clericus, in sacris Ordinibus constitutus, propter simplicem fornicationem absque qualitate concubinatus? Resp. I. Quando hujusmodi clericus de actuali lapsu carnis, sive ante, sive post monitionem convictus fuerit, variae contra eum reperiuntur pœnæ in jure statutæ. Ita communis; et patet inductione. Nam presbyter, diaconus in fornicatione deprehensus, jubetur deponi, can. 24. *Apostolorum*. et can. *Presbyter et Diaconus*. dist. 81. et can. *Si quis Episcopus*. ead. dist. 81. Aut a sacerdotali removeri officio, can. *Sacerdotes*. dist. 50. et can. *Maximianus*. dist. 81. E contra can. *Presbyter si*. dist. 82. jubetur presbyter de fornicatione convictus, sed in vitio non perseverans, agere pœnitentiam decem annis, modo ibidem præscripto. Alibi interdicitur ipsi ingressus Ecclesiæ, usque eum pœniteat, et emendet, can. *Si qui sunt*. dist. 81. Vel post præmissam monitionem non emendatus, ab ecclesiasticis beneficiis suspenditur, c. *Sicut*. 4. et c. *Si autem*. 6. h. t. Aut prout magis, vel minus peccaverit, jubetur puniri secundum canonicas sanctiones, c. *Ut Clericorum*. 13. *de Vita et honestat. cleric.* Et

quia clericus in sacris ordinibus constitutus fornicando, sicque violando votum continentiae, committit sacrilegium, etiam poena carceris, aut exilio perpetuae deportationis, puniri potest, can. *Attendendum*. caus. 17. q. 4. juncto Tridentino, cit. sess. 23. cap. XIV. *de Reform.* § *Clerici vero*: ubi nonnullae aliae clericorum incontinentium poenae referuntur.

49. *Pro simplici fornicatione punitur clericus arbitrio judicis.* — Resp. II. Pro unica simplici fornicatione punitur clericus, etiam in sacris ordinibus constitutus, arbitrio judicis, juxta qualitatem personae, et circumstantiarum, infligendo hanc vel illam poenam. Ita Glossa can. *Presbyter*. dist. 82. §. *Decem annis*, asserens, quod varietas delicti inducat varietatem poenae; sicque judex possit clerico fornicati mitigare poenam pro quantitate criminis, et qualitate personae, aliarumque circumstantiarum, can. *Tempora*. caus. 26. q. 7; Abbas c. *At si clerici*. n. 36. *de Judiciis*; Farinacius quaest. 137. *de Delictis carnis*. n. 17; Menochius lib. II. *de Arbitrar. judic. cas.* 418. n. 3. et 5; Bellettus *Disquisit. clerical.* part. II. § 2. *de Poenis clericorum* n. 4; Julius clarus in *Practica criminali*. § *Fornicatio*. n. 3. attestans de communi; Engel, h. t. n. 6. et alii. Conclusio desumitur ex cit. can. *Tempora*. caus. 26. q. 7. et c. *Ut clericorum*. 43. *de Vita et honestat. cleric.* cum similibus: juncta 1. *Absentem*. et 1. *Percipiendum*. ff. *de Poenis*.

50. *Diversitas poenarum, a jure statutarum, dat optionem judicis. Melius est, redargui de misericordia, quam de severitate.* — Accedit ratio, quia, cum jura tam antiqua, quam nova, non unam eandemque, sed variam clerico fornicanti assignent poenam, modo acerbam, modo mitem, ut dictum n. 48. hoc ipso videatur relinquere in arbitrio judicis, ut pensatis circumstantiis, puta, qualitate personae, gravitate scandali, consuetudine patriae, ac hujusmodi, imponat poenam, quandoque depositionis, quandoque suspensionis, quandoque privationis beneficii: quandoque prius moneat, dum nondum plene constat de delicto, gravis tamen subest hujus suspicio: quandoque sine monitione privet, seu puniat, ex quo constat de delicto. Nam, ut inquit Glossa can. *Fraternitatis*, dist. 34. §. *Professura*, et Abbas cit. n. 36. diversitas poenarum a jure statutarum, dat optionem episcopo; ut c. *de Causis*. 4. juncta Glossa ibid. §. *Certa*. *de Offic. delegat.* Ac proinde, cum in proposito diversae poenae sint statutae, potest judex infligere, quam magis viderit

expedire, arg. cap. ult. § fin. *Ut lite non contestata*, etc. Ita tamen, ut semper in isto delicto judex declinet ad mitiorem partem, quia pauci sine vitio incontinentiae reperiuntur; divus Gregorius papa, relatus can. *Quia sanctitas*. dist. 50. Et quia melius est, redargui de misericordia, quam de severitate. can. *Alligant*. caus. 26. quaest. 7.

51. *Pro simplici fornicatione clericus regulariter deponendus non est.* — Resp. III. Etsi pro simplici fornicatione clericus regulariter deponendus non sit, nec beneficio ecclesiastico privandus: nihilominus concurrentibus certis circumstantiis, et si ita expedire judicaverit, poterit judex etiam poenam depositionis imponere. Ita Glossa can. *Maximianus*. dist. 81. §. *Removeantur*: asserens, communiter teneri, quod pro simplici fornicatione clericus deponi non debeat. Et alia Glossa can. *Lator*. 2. q. 7. §. *In corporali*; Abbas c. *At si clerici*. n. 36. et 37; ac Felinus ibid. n. 13. et 44. *de Judiciis*; Julius Clarus lib. V. § *Fornicatio*. n. 3; Farinacius cit. quaest. 137, n. 17. et 18. et alii. Prior pars patet ex proxime dictis n. praeced.

Altera pars declaratur inductione. Sic imprimis propter fornicationem clerici notoriam, et scandalosam, posse imponi poenam depositionis, arbitrio judicis, tradit Abbas cit. c. *At si clerici*. n. 35. et 36. *de Judiciis*; Farinacius d. quaest. 137. n. 21. allegans complures alias; quamvis nonnulli apud eundem n. 22. allegati contradicant, volentes, pro fornicatione etiam notoria non imponi poenam depositionis sed suspensionis.

52. *Bene tamen concurrentibus certis circumstantiis.* — Deinde, si clericus incontinens committat fornicationem qualificatam, v. g. peccatum stupri, adulterii, sacrilegii, incestus, sodomiae, etc. extra controversiam est, ob jura clarissima, quod talis fornicatio, ob annexam illam qualitatem, possit puniri poena depositionis, seu perpetuae privationis beneficiorum. Atque ita habetur statutum, si fornicatio clerici committatur cum sanctimoniali, can. *Si quis episcopus*. caus. 27. q. 1. Aut cum filia spirituali, ea scilicet, quam vel in sacro Baptismatis fonte recepit, vel ejus confessionem audivit, can. *Si quis Sacerdos*. et can. *Non debet*. caus. 30. q. 1. Aut cum consanguinea, vel conjugata, arg. can. *Lator*. caus. 2. q. 7. juncta Glossa §. *In corporali*. et can. *Si quis clericus*. dist. 81; Abbas cit. c. *At si clerici*. n. 35. *de Judiciis*; Farinacius d. quaest. 137. n. 23. et seqq. al-

legans alios. Tacetur nefandum crimen sodomiae, contra quam extat terribilis constitutio 5. beati Pii V. *Cum primum*. et constitutio 72. ejusdem, *Horrendum* (ac refertur tom. II. *Bullarii Romani*) vi cujus clericus sodomita non tantum omni beneficio, verum omni privilegio clericali privatur, degradatur, traditurque curiae saeculari ulterius puniendus.

53. *Aut si fornicatio sit qualificata.* — Obijcies contra proxime dicta. Concubinatus clericorum est longe gravius crimen, quam simplex fornicatio; atqui propter concubinatum non potest. Clericus illico puniri poena privationis beneficii, aut depositionis; sed debet praecedere monitio, suspensio, ac hujusmodi, juxta c. *Clericos*. 3. et c. *Sicut*. 4. h. t. et concilium Tridentinum sess. 23. cap. XIV. *de Reform.* ergo idem, et quidem a fortiori, videtur dicendum de simplici fornicatione. Resp. primo, instantiam hoc solum procedere de simplici fornicatione, conformiter dictis n. 49. et 50. non vero de fornicatione qualificata. Resp. Secundo neg. min. si constet de concubinato, seu repetita fornicatione. Nam concilium Tridentinum loc. cit. non revocat poenas jure antiquo statutas; imo istas innovat, addendo tamen ipsas alias: quia igitur jure antiquo, propter fornicationem qualificatam, riteque probatam, poterat clericus puniri poena privationis beneficii, ac depositionis absque alia praevia monitione, per jura proxime allegata; idem dicendum etiam pro nunc de clerico concubinario, quando notorie constat de actuali multiplicata fornicatione ipsius.

54. *Solvitur notabilis instantia. Triplex monitio quando debeat promitti, antequam clericus puniatur de concubinato.* — Nec obstat cit. c. *Clericos*. et c. *Sicut*. h. t. Quia loquuntur in casu, quo nondum notorie constat de concubinato clerici, sed solum habetur gravis suspicio illius: tunc enim debet praemitti triplex monitio, antequam judex procedere valeat ad infligendas poenas statutas. Atque in eodem sensu loquitur, praeviamque requirit monitionem concilium Tridentinum cit. sess. 23. cap. XIV. *de Reform.* uti patet ex illis verbis ipsius: « Prohibet sancta synodus quibuscunque clericis ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra definire, aut cum iis ullam consuetudinem habere audeant: alioquin poenis, a sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum impositis puniatur.

Quod si a superioribus moniti, ab iis non abstinerint, tertia parte fructuum — ipso facto sint privati, » etc. Ubi ponderandum ly, « de quibus possit haberi suspicio: » item, quod monitio solum requiratur ad incurrendam ipso facto privationem tertiae factis fructuum, etc. non vero facto ad poenas a sacris canonibus, vel statutis ecclesiarum antiquis impositas. (ADNOTATIO XL.)

TITULUS III.

De Clericis conjugatis.

1. *Ratio continuationis rubricarum.* — Visum est titulo praecedenti de cohabitatione clericorum et mulierum illicita; videndum nunc restat de cohabitatione ipsorum licitas quae oritur ex legitimo matrimonio. Circa quod, nec non circa privilegia clericis conjugatis competentia, vel non competentia, plures occurrunt difficultates, unde sit

§ I.

DE CONTRACTU MATRIMONIALI CLERICORUM, ET AMISSIONE BENEFICIORUM INDE SECUTA.

2. *Clerici in minoribus ordinibus valide, ac licite, matrimonium contrahere possunt.* — Quaeritur I. Quinam clerici possint, vel non possint, matrimonium contrahere? Resp. I. Clerici in minoribus duntaxat ordinibus constituti, valide, ac licite matrimonium contrahere possunt. Ita communis; idque patet ex can. *placuit*. et can. *Seriatim*. dist. 32. In quo tamen posteriori loco excipiuntur clerici, habentes votum continentiae: nam hi ratione voti illicite contraherent. Concordat cap. 1. et cap. III. h. t. ubi conclusio ampliatur ad clericos minoristas, beneficium ecclesiasticum habentes, quamvis isto postmodum priventur. juxta inferius dicenda.

3. *Non vero clerici in sacris ordinibus.* — Resp. II. Clerici in sacris ordinibus constituti, nec licite, nec valide matrimonium contrahere possunt. Ita communis catholicorum: atque patet ex can. *Presbyterum*. dist. 28. et cap. 1. h. t. ubi talia matrimonia, veluti invalida, separari jubentur; et clerici sic contrahentes ad agendum de commisso poenitentiam per suspensionis, atque excommu-